

**KONYA-EREĞLİ
TİCARET BORSASI**

Türkiye'de TARIM

Genel Tarımsal Faaliyetler Raporu

İnsanların toprağı işleyerek ekme ve dikme yoluyla ondan ürün elde etmesi faaliyetine tarım denir.

Türkiye Topraklarından Yaralanma Oranları: Topraklarımızdan faydalanma oranı daha çok iklim ve yer şekilleri özelliklerine bağlıdır. Ülkemizde yüksek dağlık kesimler geniş alan kaplar. Dik yamaçlar çoktur. Buralarda topraktan faydalanma çok kısıtlıdır. Buna göre ülkemiz arazisinin % 36 'sı ekili-dikili alan, % 32'si çayır ve otlak, % 26 'sı orman ve % 6'sı diğer alanlar (yerleşim birimleri , tarıma elverişsiz çıplak kayalıklar gibi) dır.

Not: Tarımdaki makinalaşmanın etkisiyle çayır ve otlakların alanı daralırken, tarım alanlarımız genişlemektedir.

Bölge Yüzölçümüne Göre Ekili Dikili Alanların Oranları:

1. Marmara Bölgesi: %30
2. İç Anadolu Bölgesi: %27
3. Ege Bölgesi: %24
4. G.Doğu Anadolu Bölgesi: %20
5. Akdeniz Bölgesi: %18
6. Karadeniz Bölgesi: %16
7. Doğu Anadolu Bölgesi: %10

Türkiye’de Tarımı Etkileyen Faktörler:

1. Sulama: Türkiye tarımında en büyük sorun sulama sorunudur. Tarımda sulama ihtiyacının en fazla olduğu bölgemiz G.Doğu Anadolu Bölgesi iken , bu sorunun en az olduğu bölgemiz Karadeniz Bölgesidir.

Akarsularımızın derin vadilerden akması ve rejimlerinin düzensiz olmasından dolayı sulamada yeterince faydalanamıyoruz. Bunun için mutlaka akarsular üzerindeki baraj sayısı artırılmalıdır.

Sulama Sorunu Çözüldüğünde; Üretim artar. Nadas olayı ortadan kalkar. Tarımda iklime bağıllık büyük oranda azalır. Üretimde süreklilik sağlanır. Üretim dalgalanmaları önlenir. Daha önce sebze tarımı yapılmayan bir yerde sebze tarımı da yapılmaya başlanır. Tarım ürün çeşidi artar. Köyden Kente göçler azalır. Yılda birden fazla ürün alınabilir. Bu konuda en şanslı bölgemiz Akdeniz, en şanssız bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesidir

2. Gübre Kullanımı: Tarımda sulama sorunu çözüldükten sonra üretimi daha da artırmak için gübre kullanımı artırılmalıdır.

Ülkemizde hayvancılığın gelişmiş olması tabii gübre imkanını oluşturmaktadır. Ancak yurdumuzda tabii gübrenin yakacak olarak kullanılması bu olumlu durumu ortadan kaldırmaktadır. Ülkemizde üretilen suni gübre yeterli olmadığı için ithal (Fas, Tunus, Cezayir gibi ülkelerden) etmekteyiz. Bu da maliyeti artırdığından çiftçilerimiz yeterince gübre kullanamamaktadır.

Gübre ihtiyacı, tabii gübrenin yakacak olmaktan kurtarılması ve gübre fabrikalarının artırılması ile karşılanabilir.

3.Tohum Islahı: Sulama ve gübre sorunu çözüldükten sonra verimi daha da artırmak için kaliteli tohum kullanılmalıdır. Ülkemizde kalite tohum üretme konusunda devlet üretme çiftlikleri ve tohum ıslah istasyonları çalışmalar yapmaktadır. Ancak kaliteli tohum ithali devam etmektedir.

4.Makine Kullanımı: Ürünün zamanında ekimi, hasadı ve yüksek verim için makine kullanımı şarttır. Ancak makine kullanımı yurdumuzda yeterli ölçüde gelişmemiştir. Sebepleri: Makine kullanıma elverişsiz alanların varlığı, Makine kullanımının ekonomik olmadığı küçül alanların varlığı, İş gücünün bazı bölgelerde daha ucuz olması, Makine fiyatlarının çiftçinin alım gücünün üstünde olması

5.Zirai Mücadele: Tarımdaki hastalıkların, yabancı otların ve haşerelerin meydana getireceği üretim düşüklüğünü önlemek için ilaçlı mücadele şarttır. Zirai mücadelede daha çok ilaç kullanılmaktadır.

6.Toprak Bakımı: Tarla yağışlardan önce sürülmeli , yabancı otlardan arındırılmalıdır. Erozyona karşı korunmalıdır.

7.Toprak Analizi: Toprak analizleri ile en iyi verim alınabilecek ürün belirlenir. Ayrıca toprağın ihtiyacı olan mineraller tespit edilerek kullanılacak gübre belirlenir.

8.Destekleme Alımı ve Pazar: Verimi etkilemez. Üretim miktarını etkiler. Çiftçi ürettiği malı pazarda zarar etmeden satabilmelidir. Çiftçinin elverişsiz piyasa şartlarından olumsuz etkilenmemesi için devlet bazı ürünlerde destekleme alımı yapmaktadır (Destekleme alımı: Devletin çiftçinin malını belirli bir taban fiyat üzerinden alması olayıdır.) Destekleme alımı yapılan ürünler: Pamuk, tütün (2002 yılından itibaren kaldırıldı), Ş.Pancarı, buğday,çay, fındık, K.Üzüm, K.İncir, K.Kayısı, Haşhaş gibi dayanıklı ve sanayiye dayalı ürünlerdir.

Destekleme alımı yapılan ürünlerin üretiminde dalgalanmalar az olur ve fiyatı sürekli artar.

9. Çiftçi eğitilmeli ve kredi desteği sağlanmalıdır.

TARIM İŞLEME METODLARI

1. İntansif (Modern-Yoğun) Tarım Metodu: Nüfusa göre ekili dikili alanların sınırlı olduğu ülkelerde uygulanır. Birim alandan alınan verim çok yüksektir. Ör. Hollanda, Danimarka, Japonya, İsveç ve İsrail gibi ülkelerde bu tür tarım metodu uygulanmaktadır. Yurdumuzda ise Akdeniz ve Ege Bölgelerinde uygulanan seracılık faaliyetleri intansif tarım metoduna örnektir.

2. Ekstansif (ilkel-Kaba-Yaygın) Tarım Metodu: Nüfusa göre tarım alanlarının fazla olduğu ülkelerde uygulanan tarım metodudur. Birim alandan alınan verim düşüktür. Üretim miktarında iklimin etkisi vardır. Yurdumuzda uygulanan tarım metodu genelde bu şekildedir.

Not: İntansif tarım metodu ile ekstansif tarım metodu arasındaki en önemli fark birim alandan alınan verimdir.

3. Nadas Tarım Metodu: Verimi en düşük tarım metodudur. Tamamen iklime bağlılık gösterir. Yağışın az, sulamanın yetersiz olduğu alanlarda uygulanır. Türkiye'de nadas tarımının en fazla uygulandığı bölge İç Anadolu Bölgesidir. Nadas olayı en az Karadeniz bölgesinde uygulanır.

Nadas, toprağın su ve mineral kazanmasını sağlamak amacıyla boş bırakılmasıdır.

4. Plantasyon Tarım Metodu: Tropikal kuşakta ticari amaçla çok geniş alanlarda bir veya bir kaç çeşit ürün yetiştirmeye dayalı tarım metodudur. Ör: Brezilya'da; çay, kahve ve muz, Seylan (Sri Lanka)'da; çay, Malezya'da; kauçuk gibi.

TARIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- İklim (Sıcaklık, Yağış miktarı, Yağış rejimi)
- Yükselti (Sıcaklığı etkilediği için)
- Denize göre konum (iklimi etkilediği için) :Yağış isteği fazla olan ve düşük kış sıcaklıklarına karşı dayanıksız bitkiler deniz etkisindeki yerlerde yetişir.
- Toprak şartları
- Beşeri faktörler

TARIM ÜRÜNLERİ

BUĞDAY

İlk yetişme döneminde (ilkbaharda) yağış ister. Olgunlaşma ve hasat döneminde kuraklık gerekir. Bu özelliğinden dolayı Karadeniz kıyılarında tarımı yapılamaz. Ayrıca düşük sıcaklıklardan dolayı Doğu Anadolu Bölgesinin yüksek yerlerinde tarımı yapılamaz. Bunların dışında bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. Buğday üretimi iklimdeki karasızlıktan dolayı bazı yıllar artarken, bazı yıllar düşer. Üretimin en fazla olduğu bölgemiz İç Anadolu Bölgesidir. İl olarak en fazla Konya, Ankara ve Adana'dır.

ARPA

Soğuğa ve sıcağa dayanıklıdır. Bundan dolayı buğdayın yetişebildiği her yerde yetişir. Ayrıca düşük sıcaklıktan dolayı buğdayın yetişemediği Doğu Anadolu'nun yüksek yerlerinde de tarımı yapılabilir. Üretim en fazla İç Anadolu Bölgesinde gerçekleşir.

ÇAVDAR

Serin yayla iklimi ister. Yem sanayisinde kullanılır. En fazla tarımı İç Anadolu Bölgesinde gelişmiştir.

MISIR

Yetiştirme döneminde bol su ister. Bundan dolayı yurdumuzda sulama imkanı olan bütün her yerde tarımı yapılabilir. Yağ elde edilmeye başlandıktan sonra tarımı Akdeniz Bölgesinde hızla gelişmiştir. Bugün mısır üretimimizin yarısına yakını Akdeniz Bölgesinden elde edilir (Adana çevresi başta gelir). Üretimde 2. bölge Karadeniz Bölgesidir (Buğdayın yerine tarımı yapılmaktadır.) Bölge halkının temel besin maddesi olduğundan ticarete değeri yoktur.

ÇELTİK (PİRİNÇ)

Çeltik ilk çimlenme döneminde bol su ister. Hasat döneminde kuraklık gerekir. Yurdumuzun sıcaklık şartları çeltik tarımına elverişlidir. Fakat su sorunu vardır. Bu sebeple tarımı akarsu kenarlarında gelişmiştir. Çeltik tarım alanlarında sivrisinek çok geliştiğinden ekim alanları devletin kontrolündedir (yerleşim birimleri çevresinde tarımına müsaade edilmemektedir).

Üretimde en büyük paya sahip bölgemiz Marmara Bölgesidir. Başta Edirne ilimiz gelmektedir. Ayrıca Balıkesir , Çanakkale ve Bursa çevrelerinde de tarımı yapılır. Üretimde ikinci bölge Karadeniz Bölgesidir. Başta Samsun olmak üzere, Çorum, Sinop, Kastamonu çevresinde tarımı gelişmiştir.

Akdeniz bölgesinde Silifke ve Amik ovaları önemli çeltik ekim alanıdır.

Üretimimiz yeterli olmadığından ithal etmekteyiz.

NOHUT

İlk yetiştirme döneminde yağış ister. Hasat döneminde kuraklık gerekir. Yurdumuz iklim şartları genelde nohut tarımına elverişlidir. En fazla tarımı İç Anadolu Bölgesinde yapılmaktadır. Bu bölgemizi Akdeniz ve Ege Bölgeleri takip etmektedir.

MERCİMEK

Kuraklığa dayanıklı olduğu için en fazla tarımı G. Doğu Anadolu Bölgesinde gelişmiştir. Mercimek üretimimizin yarıdan fazlası bu bölgeden karşılanır (kırmızı mercimek). Üretimde ikinci bölgemiz İç Anadolu Bölgesidir(yeşil mercimek).

FASULYE

Yurdumuzda sulama imkanı olan her yerde tarımı yapılabilir. Üretimde en büyük paya sahip bölgemiz İç Anadoludur.

TÜTÜN

Kıraç arazilerde yetişebilir. İlk yetiştirme döneminde su ister. Daha sonra mutlaka kuraklık olmalı. Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. Ancak kaliteli tütün yetiştirilmesi amacıyla ekim alanları devlet tarafından sınırlandırılmıştır.

Üretimde 1. Ege Bölgesidir (Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Denizli ve Uşak çevresi). 2. G.Doğu Anadolu Bölgesi 3.Karadeniz Bölgesidir.

ŞEKER PANCARI

Yurdumuzda tarımı 1925 yılında Uşak'ta başlamıştır (ilk fabrika Uşak'ta 1926 yılında kuruldu). Bugün fabrikaların kurulduğu her yerde tarımı yapılmaktadır. Belirli iklim ve toprak isteği yoktur. Sulama imkanı olan her yerde tarımı yapılabilir. Üretimde 1. İç Anadolu Bölgesidir.

Ş.pancari tarladan söküldükten sonra kısa bir süre sonra işlenmesi gerektiğinden tarımı fabrikalar çevresinde yapılır. Ayrıca pancar küspesi hayvan yemi olarak kullanıldığı için buralarda besi hayvancılığı da gelişmiştir.

Kıyı bölgelerimizde tarımı yapılmaz. Sebebi buralarda daha fazla gelir getiren ürünlere öncelik verilmesidir.

PAMUK

Alüvyal toprakları sever. Ayrıca yüksek sıcaklığa ihtiyaç duyar. Yetiştirme döneminde bol su, hasat döneminde kuraklık gerekir. Üretimde 1.Güneydoğu Anadolu Bölgesi(En fazla Ş.Urfa Çevresi). Gap ile birlikte tarımı hızla gelişmektedir. 2.Ege Bölgesi (kıyıda bütün çöküntü ovalarında), 3.Akdeniz Bölgesi (başta Adana olmak üzere Hatay, İçel, Antalya Çevresi), Ayrıca Marmara Bölgesinde Balıkesir, Bursa ve Çanakkale çevresi ile Doğu Anadolu Bölgesinde etrafı dağlarla çevrili çukur alanlarda tarımı yapılır(Elazığ ve Iğdır çevresi).

ÇAY

Tropikal iklim bitkisidir. Bol ve düzenli yağış ister. Bulutlu gün sayısı fazla olmalıdır. Kışlar ılık geçmelidir. Yurdumuzda en iyi yetiştirme şartlarını Doğu Karadeniz Bölümünde bulmuştur. Bugün Rize başta olmak üzere Ordu'dan

Gürcistan sınırına kadar olan kıyı kesimde tarımı yapılmaktadır. Yurdumuzda çay tarımı Cumhuriyetin ilanından sonra başlamıştır (1924). Çay tarımının tamamı Karadeniz bölgesindedir.

HAŞHAŞ

Doğu Karadeniz kıyıları hariç bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. Ancak uyuşturucu elde edildiği için üretimi devlet kontrolündedir. Bugün başta Afyon olmak üzere Kütahya, Uşak, Denizli, Burdur, Isparta, Konya çevresinde tarımı yapılır. Gıda sanayisinde ve tıpta narkoz yapımında kullanılır. Son yıllarda tütün bitkisine alternatif bitki olsun diye Manisa'nın kırsal kesimlerinde (Gördes, Demirci, Kula ,Selendi gibi) haşhaş tarımına mücade edilmiştir.

KETEN KENEVİR

Lifleri dokuma sanayisinde , ip ve halat yapımında kullanılır. Yurdumuz üretiminin tamamına yakını Karadeniz Bölgesinden karşılanır. Başta Kastamonu olmak üzere Samsun ,Amasya ve Çorum çevresinde tarımı yapılır. Ege Bölgesinde ise kütahya çevresinde tarımı yapılmaktadır.Kenevirden uyuşturucu elde edildiğinden üretimi devlet kontrolündedir.

AYÇİÇEĞİ

İlk yetişme döneminde su , hasat döneminde kuraklık ister. Bundan dolayı Doğu Karadeniz kıyıları hariç bütün bölgelerimizde sulama ile tarımı yapılır. Üretimde 1. Marmara Bölgesi (Ergene Bölümü). 2. Karadeniz Bölgesi (Orta Karadeniz) 3. İç Anadolu Bölgesi'dir.

Son yıllarda Akdeniz ve Ege Bölgelerinde tarımı hızla gelişme göstermektedir. Sebebi pamuk bitkisine göre daha az masraflı olmasıdır.

ZEYTİN

Akdeniz iklim bitkisidir. Ancak Akdeniz Bölgesinde tarımı fazla gelişmemiştir. Daha fazla gelir getiren ürünlere öncelik tanınmasından dolayı. Bugün üretimde 1. Ege Bölgesi (Kıyı Ege Bölümündeki ova ve kenarlarında- Manisa, Aydın, İzmir, Muğla , Denizli çevresi). 2. Marmara Bölgesi-Güney Marmara kıyıları (en kaliteli

sofralık zeytin bu bölgeden Gemlik çevresinden elde edilir). 3. Akdeniz Bölgesi (Antalya çevresi en fazla).

Ayrıca Doğu Karadeniz'de Çoruh vadi oluğunda (Artvin) ve G:Doğu Anadolu Bölgesi'nde G.Antep çevresinde tarımı yapılır.

Zeytinin devirli üretim özelliğinden dolayı; üretim bir yıl fazla , bir yıl azdır. Dünya zeytin üretiminde İtalya , İspanya ve Yunanistan'dan sonra 4. sıradayız.

SOYA FASULYESİ

Önceleri daha çok Doğu Karadeniz'de Ordu-Giresun çevresinde tarımı yapılırdı. 1982 yılından sonra yağ sanayisinde kullanılmaya başlanılınca tarımı Akdeniz Bölgesinde hızla gelişmiştir. Kısa sürede geliştiği için bölgede ikinci ürün olarak yetiştirilir. Adana başta olmak üzere İçel, Hatay çevresinde tarımı gelişmiştir. Türkiye üretiminin % 92 'sini Akdeniz Bölgesi karşılar.

YER FISTIĞI

Akdeniz iklim şartlarında iyi yetişmektedir. En fazla tarımı bu bölgede Adana çevresinde gelişmiştir(%91). Ayrıca G.Doğu Anadolu Bölgesinin batısında, Ege Bölgesi'nde Muğla Manisa ve Aydın çevresi, G. Marmara Bölümü'nde Balıkesir, Çanakkale çevresinde tarımı yapılır. Çerez olarak tüketildiği gibi yağ da elde edilir.

SUSAM

Sıcak iklim bitkisidir. Yurdumuzda başta G.Doğu Anadolu Bölgesi olmak üzere Akdeniz ve Ege Bölgelerinde tarımı yapılır. Yağ elde edilir. Ayrıca helva yapımında kullanılır.

ÜZÜM

Kışın -40°C ye kadar dayanabilir. Bundan dolayı meyveler içinde yetiştirme alanı en geniş olanıdır. Üzüm üretiminde başta Ege Bölgesi (Manisa, İzmir, Denizli) gelir. 2. G.Doğu Anadolu Bölgesidir. 3. İç Anadolu Bölgesidir.

Dünya kuru üzüm üretiminde birinciyiz ve ihracat yapmaktayız.

ELMA

Üzümden sonra yetiştirme alanı en geniş olan meyvedir. Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. Niğde, Nevşehir, Amasya, Tokat, Kastamonu, Bursa, Burdur, Isparta, Antalya önemli elma üretim merkezlerimizdir.

İNCİR

Akdeniz iklim bitkisidir. Kış ılıklığı ister ve yaz kuraklığı ister. En fazla tarımı Ege Bölgesi'nde gelişmiştir (Başta Aydın gelir.) Üretimin %80 i bu bölgeden karşılanır. Ayrıca Akdeniz Bölgesi, G. Marmara ve G.Doğu Anadolu Bölgesinin batısı ile Karadeniz kıyılarında (Doğu Karadeniz kıyıları hariç) tarımı yapılabilir. Türkiye Dünya kuru incir üretiminde ilk sırada yer alır ve önemli ihracat ürünüdür.

FINDIK

Anavatanı Türkiye'dir. En iyi yetiştirme şartları Karadeniz iklim bölgesidir. Yurdumuz üretiminin %90 'ını Karadeniz bölgesi karşılar. En fazla Ordu- Giresun olmak üzere Karadeniz kıyılarında tarımı yapılmaktadır. Ayrıca Marmara Bölgesinde Sakarya çevresinde tarımı yapılır.

Türkiye dünya fındık üretiminde ve ihracatında ilk sırada yer alır (%60-70).

ANTEP FISTIĞI

En iyi yetiştirme şartlarını G.Doğu Anadolu Bölgesinde bulmuştur (% 90). Başta Ş.Urfa ve G.Antep gelir. Ayrıca Akdeniz ve Ege Bölgelerinde çitlembik ağaçlarının aşılınması ile de tarımı yapılabilmektedir. Önemli ihracat ürünüdür.

TURUNÇGİLLER (Narenciye)

Tropikal iklim bitkisidir. Yurdumuzda tarımı en fazla Akdeniz Bölgesinde gelişmiştir (%88) Antalya başta olmak üzere bütün Akdeniz kıyılarında tarımı yapılabilmektedir. Ayrıca Ege Bölgesinde İzmir'e kadar olan güney kıyılarında,

G.Marmara Bölümünün soğuktan korunmuş kıyılarında, Doğu Karadeniz Bölümünde Rize çevresinde ve G.Doğu Anadolu Bölgesinin batısında tarımı yapılmaktadır.

Ege Bölgesinde kıyıda 200 km içerilere kadar tarımı yapılabilmektedir. Sebebi bölgede dağların kıyıya dik uzanması sonucu deniz etkisinin iç kesimlere kadar sokulabilmesidir.

Doğu Karadeniz Bölümünde yetiştirilebilmesi kış ılıkılığı ile ilgilidir.

MUZ

Tropikal iklim bitkisidir. Yurdumuzda Akdeniz Kıyılarında tarımı yapılabilmektedir. Bugün tarımı daha çok Alanya – Anamur arasında gelişmiştir.

KAYISI

Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. En fazla tarımı D.Anadolu Bölgesi'nde Malatya-Elazığ çevresinde gelişmiştir.

BADEM

Kıraç arazilerde yetişebilmektedir. Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilmektedir. En fazla İç Anadolu Bölgesinde Niğde –Nevşehir çevresinde gelişmiştir.

SEBZECİLİK

Sebzeler çok fazla su isterler. Yurdumuzda sebze yetiştiriciliği en fazla Akdeniz Bölgesinde gelişmiştir. Bu bölgeyi Ege ve Marmara Bölgeleri takip eder. En az geliştiği bölgemiz D.Anadolu bölgesidir. Sebebi yaz mevsiminin çok kısa sürmesidir. Ayrıca İç Anadolu Bölgesinde de sulama yetersizliğinden dolayı sebze tarımı gelişmemiştir.

Sebze tarımı seracılık faaliyetleri ile Akdeniz ve Ege Bölgelerinde bütün yıl yapılabilmektedir. Seracılığın buralarda gelişme sebepleri; kışların ılık geçmesi ve güneşli gün sayısının fazla olmasıdır.

PATATES

Alüvyal ve kumlu topraklarda iyi yetişir. Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. En fazla tarımı İç Anadolu Bölgesinde gelişmiştir (Nevşehir). Ayrıca Ödemiş-İzmir, Sakarya, Trabzon, Erzurum diğer önemli patates üretim merkezlerimizdir.

SOĞAN-SARMISAK

Bütün bölgelerimizde tarımı yapılabilir. Bursa –Karacabey önemli soğan üretim merkezi iken Kastamonu da sarmısakta önemli merkezimizdir. Soğan-sarmısak tarımı bütün bölgelerimizde yapılabilir.

İthalat - İhracat'a konu olan Ziraat Ürünleri

İTHAL ETTİĞİMİZ TARIM ÜRÜNLERİ: Pirinç, kahve , kakao, muz, kivi, ananas, hindistan cevizi, hurmadır.

ÖNEMLİ İHRACAT ÜRÜNLERİMİZ: Fındık, Antep fıstığı, pamuk , tütün, K.Üzüm, K.İncir, K.Kayısı, haşhaş gibi.

HAYVANCILIK

Tarımın bir kolu olan hayvancılık ; ekonomik değeri olan hayvanların yetiştirilmesi, çeşitli şekillerde yararlanılması ve pazarlanması olayıdır. Kırsal kesimlerde hayvancılık tarımın sigortası durumundadır. İklimdeki karasızlıkların tarımı olumsuz yönde etkilemesinden dolayı. Tarım hayvancılık birbirini destekler. Örnek : Şeker fabrikaları çevresinde besi hayvancılığının gelişmesi. Doğu Anadolu Bölgesinde iklim ve yer şekillerinin tarımsal faaliyetleri olumsuz etkilemesinden dolayı bölgede birinci ekonomik faaliyet hayvancılıktır. Türkiye hayvan varlığı fazla olan bir ülkedir. Ancak hayvanlarımızın et, süt, yumurta, yapağı verimleri düşüktür.

HAYVANCILIĞIMIZI GELİŞTİRMEK İÇİN;

- Hayvan Soyları İyileştirilmeli (İslah edilmeli)
- Yerli ırklar et-süt verimi yüksek olan ırklarla melezleştirilmeli veya iyi cins hayvan ithal ederek sayısını artırmalıyız. İyi cins hayvan yetiştirmek amacıyla Cumhuriyetin ilk yıllarında çalışmalar başlatılmıştır. İyi cins hayvan yetiştiren çiftliklere hara denir. Örnek : Bursa-Karacabey, Eskişehir-Çifteler.
- Mera Hayvancılığı Yerine Ahır Hayvancılığı Geliştirilmeli

- Mera hayvancılığı otlaklarda yapılan hayvancılık şeklidir. Masrafsızdır. Ancak verim düşüktür. Bundan dolayı yem kullanımı fazla olan , fakat verimi yüksek olan ahır hayvancılığına önem verilmelidir.
- Otlaklar Korunmalı
- Otlaklarımız tarımda makinalaşma ile sürekli olarak daralmaktadır. Ayrıca otlaklarda aşırı otlatma sonucu otlaklar bozulmaktadır. Bu olumsuzluklar sonucunda hayvanlarımız yeterince beslenememektedir. Hayvancılığı geliştirmek için bu olumsuz durumlar önlenmeli.
- Yem üretimi artırılmalı.
- Erken kesim önlenmeli (süt kuzu-süt dana)
- Salgın hastalıklarla mücadele edilmeli
- Çiftçi eğitilmeli ve kredi desteği sağlanmalı.

Türkiye’de genelde mera hayvancılığı gelişmiştir. Bundan dolayı hayvancılığımızın coğrafi dağılışında daha çok iklim etkilidir. Ayrıca et ve süt üretimi de iklimin etkisi altındadır.

HAYVANCILIĞIMIZIN COĞRAFİ DAĞILIŞI:

BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK: (Sığır, at, eşek, katır, deve)

İNEK

Büyük baş hayvanlar içinde en fazla sığır(inek, öküz ,dana, manda) yetiştiriciliği vardır. Sığırlar içinde de en fazla inek yetiştirilmektedir. Bütün bölgelerimizde inek yetiştiriciliği vardır. Ama en fazla Karadeniz Bölgesinin kıyı kesimi ile Doğu Anadolu Bölgesinde Erzurum-Kars Bölümünde gelişmiştir. Karadeniz Bölgesinde gelişmesi yağışların fazla olmasından dolayı çayırların fazla olmasıdır. Erzurum-Kars bölümünde gelişmesi yaz yağışlarıyla oluşan gür ot ve çayırılıklardır. İnek yetiştiriciliği ayrıca şeker fabrikaları çevresinde de gelişmiştir. Ş.Pancarı küspesinin hayvan yemi olarak kullanılmasından dolayı.

MANDA

Bol sulu bataklık ve göl kenarlarında beslenir. Yurdumuzda başta Karadeniz Bölgesi kıyı kesimi olmak üzere G.Marmara Bölümünde yetiştiriciliği yaygındır. Et kalitesi düşük olduğundan yetiştiriciliği fazla gelişmemiştir.

Büyükbaş hayvancılık Doğu Bölgelerimizde mera hayvancılığı şeklinde iken Batı Bölgelerimizde ahır hayvancılığı şeklindedir

KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK

KOYUN

Bozkırların hayvanıdır. Hafif dalgalı düzlüklerde iyi yetişir. Türkiye'nin iklim şartları genelde koyun yetiştiriciliğine elverişlidir. Düşük sıcaklık sebebiyle Doğu Anadolu Bölgesinin doğusunda yetiştiriciliği gelişmemiştir. Ayrıca Doğu Karadeniz Bölümünün kıyı kesiminde yüksek nem ve gür çayırardan dolayı koyun yetiştirilmez. En fazla koyun yetiştiren bölgemiz İç Anadolu'dur. Bozkırların geniş alan kaplamasından dolayı. Doğu Anadolu Bölgesi (batısı) ve G.Doğu Anadolu Bölgeleri de koyun yetiştiriciliği gelişmiştir.

Koyun Türleri:

- Kıvırcık: Soğuğa dayanıklı değildir. Et verimi yüksektir. Marmara ve Ege Bölgelerinde yetiştirilir.
- Dağlıç: Ege ve İç Batı Anadolu'da yetiştirilir.
- Karaman: Ege, İç, Doğu ve G.Doğu Anadolu Bölgelerinde yetiştirilir.
- Sakız ve Merinos: G.Marmara Bölümünde yetiştirilir. Merinos yünü için yetiştirilmektedir.

KIL KEÇİSİ

Dağlık bölgelerin hayvanıdır. Ağaçların filizlerini yemek suretiyle beslenir. Ormanlara zarar verdiği için sayılarının azaltılması yoluna gidilmektedir. En fazla Akdeniz Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgelerinde yetiştirilir.

TİFTİK KEÇİSİ (Ankara Keçisi)

Tiftiği için yetiştirilmektedir. Yurdumuzda Ankara- Konya çevresi ile G.Doğu Anadolu Bölgesinde Siirt çevresinde yetiştirilmektedir.

Sağılan ve kesilen hayvan sayısı az; üretilen süt ve et miktarı fazla ise orada Büyük baş hayvancılık (inek yetiştiriciliği) gelişmiştir. Sağılan ve kesilen hayvan

sayısı fazla iken ; üretilen et ve süt miktarı az ise Küçük baş hayvancılık gelişmiştir(Koyun yetiştiriciliği).

KÜMES HAYVANCILIĞI (Tavuk , horoz, hindi, kaz, ördek,devekuşu)

Kümes hayvanları içinde en fazla yetiştirilen tavuktur. Kümes hayvancılığı bütün bölgelerimizde yapılabilmektedir. Ama en fazla Marmara ve Ege Bölgelerinde gelişmiştir. İstanbul, İzmir, Manisa, Balıkesir, Ankara gibi büyük kentler çevresinde gelişmiştir.

ARICILIK

Bal, bal mumu, polen ,arı sütü elde etmek için arıcılık bütün bölgelerimizde yapılabilmektedir. En fazla Ege ve Doğu Anadolu Bölgelerinde gelişmiştir. Muğla, Manisa,İzmir, Balıkesir,Çanakkale, Ağrı, Erzurum, Hakkari, Rize (Anzer yöresinin balları çok ünlüdür.) ,Artvin , Ordu önemli bal üretim merkezlerimizdir.

Türkiye değişik iklim bölgeleri ve coğrafyasından dolayı çok zengin ve çeşitli arı florasına sahiptir. Bu özelliği nedeni ile Çin, ABD ve Meksika'dan sonra koloni varlığı açısından 3.5 milyon adet koloni ile dünyada 4. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin toplam bal üretimi 65.000 tondur. Bunun 4.000 - 8.000 tonu dış satıma gitmektedir. Halen 38.000 aile arıcılık yaparak, bal ve diğer arı ürünlerini üretmektedir. Bu ailelerin 10.000 adedi geçimini sadece arıcılıktan sağlamakta, diğer 28.000 aile ise yan gelir olarak arı ürünleri üretmektedir.

Ancak ülkede koloni başına ortalama bal verimi 15 - 17 kg civarında olup, arıcılıkta gelişmiş ülkelerdeki verimin 1 / 3' ü kadardır.

İPEK BÖCEKÇİLİĞİ

İpek böceği yetiştirme ve kozasından ipek elde etme faaliyetidir.Dut yaprağı yemek suretiyle beslenir. En fazla G.Marmara'da gelişmiştir. Bursa, Balıkesir, Bilecik çevresinde çok gelişmiştir. İpekli dokumada ise Bursa-Gemlik-İstanbul gelişmiştir.

BALIKÇILIK

Yurdumuzun etrafı denizlerle çevrili, birçok akarsu ve tatlı su gölümüz olmasına rağmen balıkçılık gelişmemiştir.

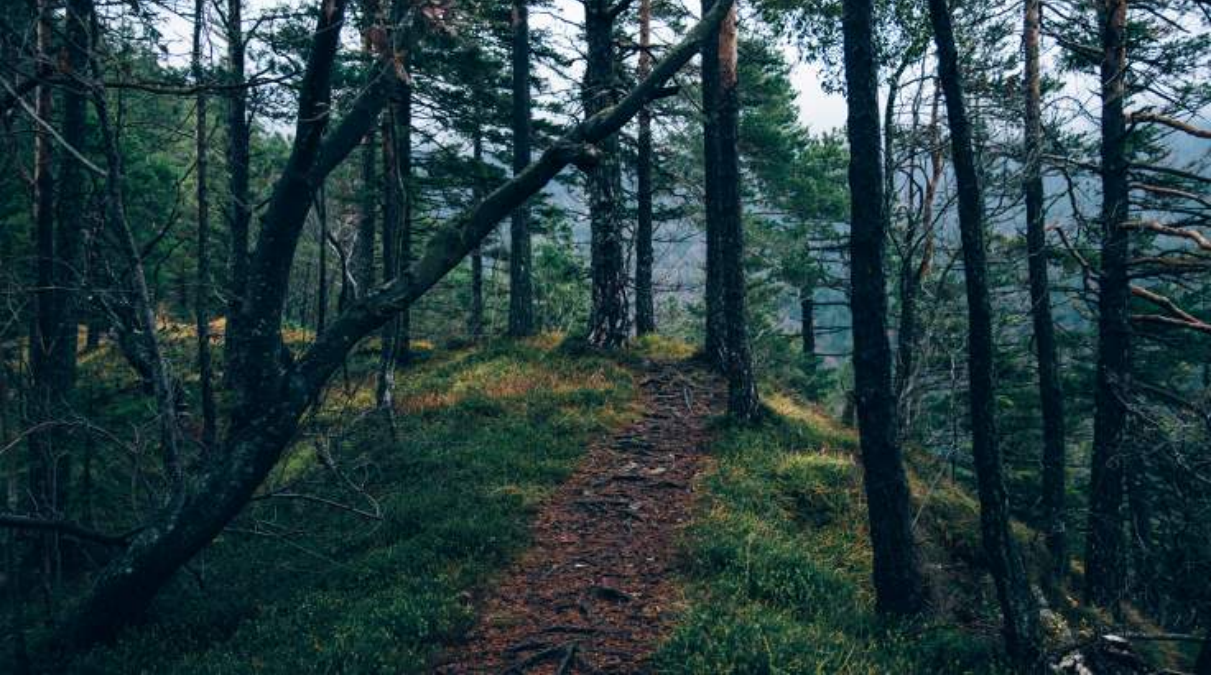
Balıkçılığın Gelişmemesinin Sebepleri:

- Denizlerimizin balık bakımından zengin olmaması.
- Açık deniz (Okyanus) balıkçılığının yapılmayışı.
- Taşıma ve depolama imkanlarının yetersizliği.
- Zararlı avlanma yöntemlerinin uygulanması (dinamit patlatma, trol avcılığı gibi)
- Denizlerimizdeki kirlenmenin önlenememesi.

Türkiye'de balık üretimi en çok Karadeniz'den sağlanır (%67), onu %13'le Ege Denizi, %11'le Marmara Denizi ve %9 ile Akdeniz takip eder.

Bodrum kıyılarında sünger avcılığı gelişmiştir. Japonya ve Norveç'te balıkçılık çok gelişmiştir. Sebepleri : Okyanus akıntılarının karşılaşım alanında olması, iklim ve yer şekillerinin tarımı olumsuz yönde etkilemesidir.

ORMANCILIK

Türkiye, sıcaklık ve yağış koşulları bakımından ormanın yetişmesine genel olarak elverişlidir. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki bazı alanlar hariç, ülkemizin % 70'lik kısmının orman olması gerekir. Fakat, bugün bu oran % 26 civarındadır. Bu durum ormanlarımızın büyük bir kısmının yok edildiğini göstermektedir.

Ülkemizde, şu anda orman dağılımındaki en önemli faktör yağış ve nemdir. Yağış miktarı ile orman dağılımı arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Örneğin, Doğu Karadeniz kıyılarında yağış fazlalığından ormanlar çok iken, Güneydoğu Anadolu'da aşırı kuraklıktan dolayı ormanlar azdır.

Türkiye'de ormanların coğrafi dağılışı: 1. Karadeniz Bölgesi %25, 2. Akdeniz Bölgesi %25, Ege Bölgesi %17, Marmara Bölgesi %13, Doğu Anadolu Bölgesi %11, İç Anadolu Bölgesi %7, G.D.Anadolu Bölgesi %3...

Ülkemizdeki ormanların % 79'u kıyı bölgelerimizde toplanırken, %21'i iç bölgelerimizde toplanmıştır. İç bölgelerdeki orman azlığının nedeni, sıcaklıkların ve yağışların yetersiz olmasıdır.